

i Hviderusland og knuste Heeresgruppe Mitte fuldstændigt. Wilhelm tolker fejlgætte-rieme som udtryk for, at Gehlen tillagde russerne sådanne konceptioner, som var typiske for tysk strategisk tænkning.

I bogens anden afhandling torpederer de Jong historien om, at den tysk-baltiske massør Felix Kersten ved at intervenere hos sin patient, Heinrich Himmler, reddede det hollandske folk fra tvangsdeportation til Polen i foråret 1941. Kerstens indsats – og deportationsplanerne – er efter denne mønstergyldige kildekritiske studie relegeret til myternes verden. Kerstens lancering af historien i Stockholm i sommeren 1945 forklarer de Jong som et forsøg på at etablere et grundlag for at kunne forblive i Sverige, hvilket også lykkedes.

Begge afhandlinger forekommer definitive. Især Wilhelms studie kaster interessante glimt ind over den store strategi og dermed ind over den store politik under den anden verdenskrig.

*Aage Trommer*

*Sune Sunesson: Politik och organisation. Statens och arbetarklassens organisationer. Arkiv avhandlingsserie, Lund, 1974.*

Sunessons bog omhandler forholdet mellem den svenske stat, det svenske socialdemokrati og svensk fagbevægelse. Den må nærmest karakteriseres som en organisationsteoretisk, historisk-empirisk orienteret analyse. Sunesson, der er sociolog, tager sit udgangspunkt i et marxistisk-materialistisk makroperspektiv.

Emnet – og bogens specielle sigte: svensk fagbevægelse og dens strategi og organisation – må siges at være interessant også ud fra danske synspunkter; kunne eventuelt nogle af de anlagte synspunkter og de indvundne resultater anvendes ved et parallelt studium af dansk fagbevægelse? – spørger man sig selv.

I første kapitel gennemgår Sunesson forskellige »borgerlige« teoretikers teorier om staten. Han vender sig imod Gunnar Heckschers såkaldte »tese« om statens ikke-unike karakter. Heckscher mener, at staten, altså alle de forskellige statsorganer, herunder også regeringen, i mange henseender ikke er så meget anderledes set med borgerens øjne end nogle af de store organisationer, man også som borger er »medlem« af og som også kan gribe ret så afgørende ind i ens tilværelse. Heroverfor opstiller Sunesson sin afgørende modtese, nemlig at staten *er* unik. Når man læser afsnittet igennem, kan man umiddelbart føle sig hensat til en spøgelsesagtig diskussion om statens »væsen«, dens »essens«, dens »sande« karakter eller natur etc. Sådan er det hele dog ikke at forstå. For Sunesson (og naturligvis for Heckscher) må staten vel være *både* unik *og* ikke-unik: enhver ting er vel i besiddelse af såvel unike som ikke-unike træk. Nej, det Sunesson mener, er, at staten er unik på én ganske bestemt måde, i én ganske bestemt henseende, nemlig ved at være »den högsta sammanhållande kraften för hela samhället, (som) . . . garanterar genom sina institutioner återskapandet av alle sociale förhållanden«. Dette er altså Sunessons teoretiske udgangspunkt, men hvor *ved* Sunesson nu det fra, spørger man. Kritikken mod Heckscher forekommer urimelig: dér hvor Heckscher vel siger »ved ikke« eller »måske«, har Sunesson sin faste tro, men er dette et rimeligt udgangspunkt for polemik (og Sunesson er til tider polemisk i sin facon) i en videnskabelig afhandling? Burde Sunesson ikke, snarere end at polemisere mod teoretikere, der udgår fra mindre positive *a priori* antagelser end han selv, hellere have droppet sin gennemgang af disse andre, eller for alvor have drøftet sit eget videnskabsteoretiske udgangspunkt og dets særlige fordele i sammenhængen? Jeg synes det.

Generelt er gennemgangen af de mange »borgerlige« teoretikere i bogens to første kapitler på den ene side ikke grundig, og frem for alt ikke problematiserende, nok, og på den an-

den side – som den står – ikke nødvendig for opstillingen af Sunessons egen »Skiss till en alternativ utgångspunkt för studiet av organisationer«.

Sunesson sonderer i denne skitse mellem et overordnet niveau, et »socialt« niveau og et konkret niveau. Det overordnede niveau »bestäms«, hedder det, »av produktionssätten i ett samhälle«, det »sociale« niveau er selve organisationen og det konkrete, praktiske niveau er »vad som i praktiken händer där [d.v.s. i organisationen]«. Alle niveauerne øver indflydelse på den karakter, organisationer (*in casu* fagbevægelsen) får, siger Sunesson. Det er et empirisk spørgsmål, hvilke niveauer, der bestemmer organisationens nærmere udformning, hedder det. Dog antager Sunesson *a priori* følgende: »organisationer som är »politiska« till sin inriktning eller har en verksamhet som är politisk relevant eller interessant för den klass som har statsmakten, (regleras) (framförallt) av ... den överordnade nivån«. Således »bevæbnet« kan Sunesson påbegynde sin empiriske udforskning.

Sunesson hævder, »att statens institutioner, och institutioner som är underordnade staten, kommer att *anvisa* en viss typ av klasspraktik för de underordnade klasserna«. Heri ligger, at staten, f. eks. gennem det »underordnede« Socialdemokrati, har anvist fagbevægelsen at følge den revisionistiske politik, som også dansk fagbevægelse som bekendt har fulgt. Men hvor vanskeligt vil det ikke være at godtgøre en sådan påstand. Hvad ligger der konkret i dette ord at »anvise«? Hvordan skulle man operationalisere det? Ville det overhovedet være muligt at falsificere en påstand om, at denne eller hin »praksis« er »anvist« ovenfra? Jeg synes i hvert fald ikke, at Sunesson har held til at godtgøre sin påstand tilstrækkeligt overbevisende. Jeg sidder tilbage med en stærk fornemmelse af, at virkeligheden har været mere »speget« end som så.

I det mest egentlig empiriske og historiske afsnit i bogen (kap. 5) analyseres svensk LO's kongres i 1941. Sunesson karakteriserer selv de tyve sider, kapitlet omfatter, som »en empirisk illustration«. Hvor meget mere interessant havde det imidlertid ikke været at få en virkelig tilbunds gående undersøgelse. Man kan jo altid »illustrere« et eller andet opsigtsvækkende eller kontroversielt synspunkt, men at argumentere tilbunds gående, for ikke at sige føre »bevis«, for det, er straks sværere, men også bedre. Men som Sunesson selv siger: der findes problemer »som är svårare att belysa i enkla sammanställingar, och som för att kunne klargöras egentligen skulle kræve mycket noggranna textanalyser, som går lång utöver den vanliga samhällsvetenskapliga innehållsanalysens ambitioner«!

Den samfundsvidenskabeligt interesserede, hvad enten han er historiker, sociolog, organisationsteoretiker eller noget fjerde, må naturligvis spidse øren, når han hører om en marxistisk-sociologisk-empirisk analyse af svensk fagbevægelse. Det er et godt og betydningsfuldt emne at tage op, og *approachen* er spændende. Men Sunessons disputats skuffer generelt. Den opstillede analyseskitse – det bærende teoretiske element i afhandlingen forekommer diffus og uskarp, og synes at åbne for ret stor vilkårlighed i anvendelsen. Bogen giver os hverken en egentlig sociologisk, empirisk undersøgelse eller en grundig, historisk analyse, men snarest en ret så tynd analyse, hvis hovedelement er en række *a priori* antagelser, som kan være rigtige eller forkerte, men som egentlig aldrig problematiseres, hverken i de teoretiske afsnit eller indirekte gennem de empiriske analyser senere i bogen. Vi når aldrig ud over det »illustrative« stadie.

Henning Bregnsbo

*Klaus Misgeld*: Die »Internationale Gruppe demokratischer Sozialisten« in Stockholm 1942–1945. Zur sozialistischen Friedensdiskussion während des Zweiten Weltkrieges – Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Historica Upsaliensis 79, Uppsala, 1976, 216 s., også som: Schriftenreihe des Forschungsinstituts der Friedrich-Ebert-Stiftung Band 126, Verlag Neue Gesellschaft, Bonn-Bad Godesberg, 1976.